

Paweł Lewek¹,
Janusz Śmigielski²,
Izabela Banaś¹,
Michał Matyjaszczyk¹,
Przemysław Kardas¹

¹Zakład Medycyny Rodzinnej,
Uniwersytet Medyczny, Łódź

²Klinika Geriatrii, Uniwersytet Medyczny, Łódź

Czy stanowisko zajmowane przez aptekarza w aptece wpływa na jego ocenę leków generycznych?

Does pharmacist's occupation in pharmacy affect the assessment of generic drugs?

STRESZCZENIE

Wstęp. Zgodnie z raportem WHO z 2010 roku sprzedaż leków generycznych, zamiast droższych leków oryginalnych, powinna być promowana w celu poprawy efektywności systemów ochrony zdrowia na całym świecie. Farmaceuci pełnią ważną rolę w przekazywaniu informacji o tańszych odpowiednikach leków oryginalnych pacjentom.

Cel pracy. Określenie, czy funkcja pełniona przez aptekarza w aptece (właściciel) wpływa na jego subiektywną znajomość tematyki leków generycznych.

Materiały i metody. Specjalnie przygotowany kwestionariusz ankietowy kierowany był do aptekarzy pracujących na terenie województwa łódzkiego. Ankiety rozdano na terenie Łodzi (79%) i innych miast województwa łódzkiego.

Wyniki. Na pytania odpowiedziało 129 farmaceutów (85,3% kobiet i 14,7% mężczyzn, w wieku 24–59 lat, pracujących głównie w aptekach prywatnych — 95,3%). Wszyscy ankietowani właściciele aptek przyznali, że uważają się za dobrze poinformowanych w kwestii leków generycznych, wśród pracowników jeden na pięciu ocenił swoją wiedzę jako słabą. Analiza korelacji wykazała, że osoby niebędące właścicielami lub współwłaścicielami aptek znacząco częściej przyznają się do słabej wiedzy na temat leków generycznych ($p < 0,05$).

Wnioski. Promocja leków generycznych powinna być skierowana w pierwszej kolejności do aptekarzy niebędących właścicielami lub współwłaścicielami aptek.

Forum Medycyny Rodzinnej 2015, tom 9, nr 3, 218–220

Słowa kluczowe: leki generyczne, generyki, badanie ankietowe, opinie farmaceutów

ABSTRACT

Introduction. According to WHO 2010 report generic drugs sale instead of more expensive brand name drugs should be promoted in order to improve effectiveness of global health care systems. Pharmacists play an important role in informing patients about cheaper equivalents of brand-name drugs. Information given by pharmacists to patients when selling a drug may be one of the factors affecting generic drugs sale.

Aim of the study. The aim of this study was to assess whether the position of pharmacist (owner) correlates with subjective knowledge of the topic of generic drugs.

Material and methods. Especially prepared questionnaire was delivered to pharmacists of lodzkie province. Survey was conducted in Lodz (79.0%) and other towns of lodzkie province.

Results. One hundred and twenty nine pharmacists have answered the questionnaire (85.3% women and 14.7% men, aged 24–59, working mainly in private pharmacies — 95.3%). All participants who were pharmacy owners confirmed that they perceive their knowledge about generic drugs as good. Among non-owners one out of five described his knowledge as poor. Correlation analysis revealed that participants who were pharmacy workers significantly more often admitted having poor knowledge about generic drugs ($p < 0.05$).

Conclusions. Generic drugs promotion should be directed at first to pharmacists who are not (co-)owners of pharmacies.

Forum Medycyny Rodzinnej 2015, vol 9, no 3, 218–220

Key words: generic drugs, generics, questionnaire study, pharmacists' opinions

Adres do korespondencji:

dr n. med. Paweł Lewek
I Zakład Medycyny Rodzinnej,
Uniwersytet Medyczny
ul. Narutowicza 60, 90–136 Łódź
tel.: (042) 678 72 10
e-mail: pawel.lewek@umed.lodz.pl

WSTĘP

Światowa organizacja zdrowia (WHO, *World Health Organization*) w swoim raporcie z 2010 roku wskazała zbyt małe użycie leków generycznych jako jedną z głównych przyczyn braku efektywności systemów ochrony zdrowia na świecie [1]. Leki generyczne kosztują zwykle 30–60% mniej niż odpowiadające im leki oryginalne [2], co więcej stwierdzono, że pacjenci stosujący tańsze odpowiedniki chętniej kontynuują leczenie [3]. Dlatego tak

ważne wydaje się promowanie wykorzystania leków generycznych wśród lekarzy, aptekarzy i pacjentów. Aby farmaceuta udzielał informacji o lekach generycznych, sam musi posiadać wiedzę na ich temat.

CEL PRACY

Celem pracy było określenie, czy własna wiedza aptekarzy na temat leków generycznych zależy od funkcji pełnionej w aptece (aptekarz jest właścicielem apteki, czy nie).

MATERIAŁY I METODY

Specjalnie przygotowany kwestionariusz ankietowy skierowano do farmaceutów pracujących w aptekach województwa łódzkiego. Ankiety przekazywano osobiście aptekarzom z losowo wybranych aptek na terenie Łodzi (81,4%) oraz innych miejscowości województwa łódzkiego. Farmaceutom zadano między innymi następujące pytania:

1. „Jak ocenia Pan/Pani swoją wiedzę na temat tańszych odpowiedników leków oryginalnych?” z możliwymi odpowiedziami „jestem dobrze poinformowany/a”, „jestem słabo poinformowany/a” oraz
2. „jeśli pracuje Pan/Pani w aptece prywatnej, czy jest Pan/Pani jej właścicielem lub współwłaścicielem?” możliwe odpowiedzi: „tak”, „nie”.

Dodatkowo pytano o długość stażu pracy, dane demograficzne oraz miejsce zatrudnienia (apteka państwowa czy prywatna). Przedstawione pytania były częścią ankiety złożonej z 36 pytań. Powyższe pytania wybrano w celu zwrócenia uwagi na zależność opisaną w niniejszym artykule. Wypełnienie ankiety było dobrowolne i anonimowe. Uzyskane wyniki oceniono z wykorzystaniem metod statystyki opisowej.

WYNIKI

Na pytania odpowiedziało 129 farmaceutów, w tym 110 kobiet (85,3%) i 19 mężczyzn (14,7%). Wiek ankietowanych wynosił 24–59 lat (średnia 35,8; mediana 35), większość pracowała w aptekach prywatnych (123 osoby — 95,3%). Pozostali ankietowani pracowali w placówkach publicznych (6 osób; 4,7%).

Ankietowani pracowali jako farmaceuci od roku do 35 lat, średnio przez 11 lat.

Wśród 129 farmaceutów, którzy ocenili własną wiedzę na temat generyków, właściciele lub współwłaściciele aptek stanowili niewielką część ankietowanych (14 osób; 11%). Wszyscy z nich twierdzili, że są dobrze poinformowani na temat generyków. Wśród farmaceutów niebędących właścicielami apteki 24 osoby (21%) przyznały, że są słabo poinformowane na temat leków generycznych.

Analiza korelacji wykazała istotny statystycznie związek w ocenie wiedzy na temat generyków a funkcją w aptece. Właściciele aptek lepiej oceniali swoją wiedzę na temat leków generycznych, niż pracownicy aptek prywatnych ($p < 0,05$) (tab. 1).

DYSKUSJA

Leki generyczne to efektywny kosztowo sposób na oszczędności w systemach ochrony zdrowia na całym świecie — w Europie ocenia się je na 35 miliardów euro rocznie [4]. Brakuje obecnie potwierdzonych danych naukowych, które mogłyby podważyć równowagę leków generycznych z ich oryginalnymi odpowiednikami [5]. Badania naukowe wskazują na zarówno pozytywny, jak i negatywny stosunek farmaceutów do leków generycznych [6, 7], dlatego tak ważne jest poszukiwanie czynników wpływających na opinię farmaceutów o lekach generycznych. Wykazano, że większość aptekarzy zdaje sobie sprawę z możliwości wydania pacjentowi leku generycznego, innego, niż lek przepisany na receptę [8]. W niniejszym badaniu sprawdzano, czy stanowisko, które zajmuje aptekarz, koreluje z subiek-

Tabela 1

Korelacja pomiędzy stanowiskiem farmaceuty w aptece a oceną własnej wiedzy na temat leków generycznych

Ocena własnej wiedzy na temat tańszych odpowiedników leków oryginalnych	Właściciel lub współwłaściciel apteki				Razem	
	Tak		Nie		Liczba badanych	Fracja
	Liczba badanych	Fracja	Liczba badanych	Fracja		
Dobrze poinformowany	14	1,00	91	0,79	105	0,81
Słabo poinformowany	0	0,00	24	0,21	24	0,19
Razem	14	1,00	115	1,00	129	1,00
Analiza statystyczna	Dokładny test Fishera $p < 0,05$					

tywną oceną jego znajomości tematyki leków generycznych. Znaczna część ankietowanych farmaceutów (81%) przyznała, że jest dobrze poinformowana o lekach generycznych. Wykazano także korelację pomiędzy pełnieniem funkcji właściciela lub współwłaściciela apteki a subiektywną opinią ankietowanych o poziomie własnej wiedzy o lekach generycznych. Na podstawie wyników można stwierdzić, że pełnienie funkcji właściciela lub współwłaściciela apteki jest związane z lepszą oceną własnej wiedzy na temat leków generycznych ($p < 0,05$), co może sugerować lepszą znajomość tego tematu przez osoby zarządzające apteką. Jest to zapewne związane z odpowiedzialnością i koniecznością rozeznania w obowiązującym prawie. Zatem informowanie o lekach generycznych powinno się skupić na aptekarzach, którzy nie zarządzają apteką, gdyż w tej grupie znajdują się osoby oceniające swoją wiedzę o generykach jako niedostateczną. Dalsze badania na grupie reprezentatywnej są wskazane.

WNIOSKI

Promocja leków generycznych powinna być skierowana w pierwszej kolejności do aptekarzy niebędących właścicielami lub współwłaścicielami apteki.

Finansowanie

Grant Uniwersytetu Medycznego w Łodzi nr 502-03/6-029-03/502-64-015.

PIŚMIENNICTWO

1. WHO World Health Report 2010 Health systems financing: the path to universal coverage <http://www.who.int/whr/2010/en/index.html>. Ostatni dostęp: 10.02.2013.
2. Zarowitz B.J. The generic imperative. *Geriatr. Nurs.* 2008; 29: 223–226.
3. Shrank W.H., Hoang T., Ettner S.L. i wsp. The implications of choice: prescribing generic or preferred pharmaceuticals improves medication adherence for chronic conditions. *Arch. Intern. Med.* 2006; 133: 332–337.
4. Introduction, Generic Medicines: Quality medicines at affordable prices European Generic Medicines Association. <http://www.egagenerics.com/index.php/generic-medicines/introduction>; Ost.dostęp:10.02.2013
5. Lewek P., Kardas P. Generic drugs: the benefits and risks of making the switch. *J. Fam. Pract.* 2010; 59: 634–640.
6. Allenet B., Barry H. Opinion and behavior of pharmacists towards the substitution of branded drugs by generic drugs: survey of 1000 French community pharmacists. *Pharm. World Sci.* 2003; 25: 197–202.
7. Rubak S.L. i wsp. How do pharmacists evaluate the newly introduced system of substituting prescription. *Ugeskr. Laeger.* 2000; 162: 6074–6077.
8. Lewek P., Śmigielski J., Kardas P. Czy poglądy aptekarzy sprzyjają substytucji generycznej – badanie ankietowe w województwie łódzkim. *Nowiny Lek.* 2013; 82: 329–334.